

ANALYSE

Complexere schuldenproblematiek in de context van beleidsmatige veranderingen

De erkende instellingen voor schuldbemiddeling in Vlaanderen registreren jaarlijks het aantal gezinnen in **budget- en schuldhulpverlening** via het basisregistratieformulier. Daarbij duiden ze **tendensen in deze cijfers** aan de hand van vier open vragen. SAM, steunpunt Mens en Samenleving analyseert deze gegevens en vergelijkt ze met die van de voorgaande drie jaren. Het huidige rapport bundelt de cijfers en signalen voor de periode 2022-2025.

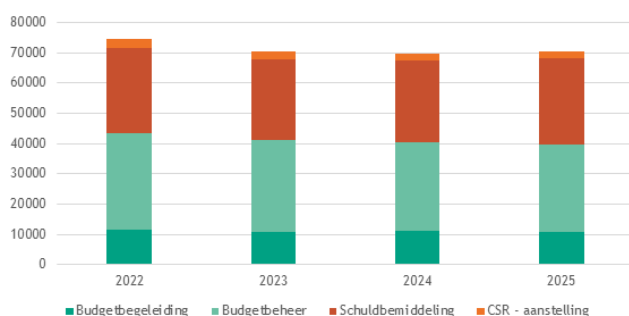
ALGEMEEN BEELD

Sinds de gemeentelijke fusies op 1 januari 2025 erkent de Vlaamse overheid 298 instellingen voor schuldbemiddeling: 283 OCMW's, 11 Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW's) en 4 intergemeentelijke OCMW-verenigingen. De OCMW's zijn veruit de grootste aanbieders en staan in voor 94% van de begeleidingen. De CAW's nemen 6% voor hun rekening, terwijl de OCMW-verenigingen minder dan 1% vertegenwoordigen.

In 2025 deden **48.904 gezinnen** een beroep op erkende instellingen voor budget- en schuldhulpverlening. De meest aangeboden hulpvormen zijn:

- budgetbeheer (41,09%),
- schuldbemiddeling (40,22%)
- en budgetbegeleiding (15,30%).

De aanstelling van een schuldbemiddelaar binnen een procedure van collectieve schuldenregeling komt voor in slechts 3,39% van de gevallen. De onderstaande grafiek geeft het totaal aantal ingezette hulpverleningsmodules weer.

Figuur 1: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules (2022-2025). Het gaat om de totale aantallen per hulpvorm, ongeacht of deze afzonderlijk of in combinatie met andere modules worden ingezet.

De provincie **West-Vlaanderen** telt het grootste aantal gezinnen in budget- en schuldhulpverlening, gevolgd door Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Limburg en tot slot Vlaams-Brabant. Opvallend is dat deze verdeling niet noodzakelijk samenvalt met de bevolkingsomvang of het armoederisico per provincie. Dit wijst erop dat naast armoede **ook andere factoren** een rol spelen, zoals de organisatie en capaciteit van de hulpverlening, de mate waarin gezinnen worden bereikt en toegeleid, en **mogelijke drempels** die mensen ervaren om de stap naar hulpverlening te zetten.

COMBINATIE VAN PROBLEMEN EN CRISISSITUATIES...

Hulpverleners signaleren een **toenemende complexiteit** van de schuldenproblematiek, waarbij financiële moeilijkheden steeds vaker verweven zijn met andere kwetsbaarheden. Het gaat om meer gezinnen met een combinatie aan problemen en om mensen die administratieve of digitale drempels ondervinden, een beperkt of onbestaand sociaal netwerk hebben én bijvoorbeeld met een psychosociale problematiek kampen.

“De complexe gezinssituatie zorgt voor een negatief domino-effect: financiële zorgen leiden tot mentale uitputting, wat vervolgens weer zorgt voor vermijdingsgedrag (zoals het niet openen van post), druk op relaties, of ondoordachte korte-termijnkeuzes, waardoor de schuldenlast verder verzwaart.”

Gezinnen in budget- en schuldhulpverlening in Vlaanderen (2025)

Tegelijk bevinden veel gezinnen zich in een structureel kwetsbare inkomenspositie, waardoor het moeilijk of onmogelijk is om financiële ruimte te creëren. Samen met hoge woonkosten en veel gezinnen in een preciaire woonsituatie leidt dit steeds vaker tot zogenaamde **overlevingsschulden**, verbonden met basisnoden zoals wonen, energie en telecommunicatie.

Veel gezinnen beschikken over onvoldoende financiële buffers om inkomensverlies of onverwachte levensgebeurtenissen op te vangen. Hierdoor leiden tijdelijke financiële schokken sneller tot schuldenproblematieken. Dit wijst op een **groeïende financiële kwetsbaarheid** bij gezinnen die voordien financieel vaak net konden rondkomen.

... IN EEN CONTEXT VAN BELEIDSMATIGE VERSCHUIVINGEN

Deze toenemende complexiteit lijkt mee aangedreven te worden door bredere beleidsmatige ontwikkelingen.

Hulpverleners wijzen op een **verminderde toegankelijkheid van dienstverlening**, onder meer door **digitalisering**, en op een **verstrenging van het sociaal beleid**.

“Veel diensten zijn vandaag niet/moeilijk bereikbaar of toegankelijk en werken meer en meer digitaal. Dit zijn grote drempels waardoor mensen vaak in financiële moeilijkheden komen. De opvolging blijft hier belangrijk, waardoor éénmalige tussenkomsten meestal niet volstaan en verdere opvolging noodzakelijk is om te vermijden dat er verdere schuldproblematiek komt.”

Gezinnen in budget- en schuldhulpverlening in Vlaanderen (2025)

Zo zetten maatregelen zoals de **verstrenging van uitkeringsvoorwaarden** en de **afbouw van ondersteunende voordelen** (zoals de REMI-steun, PSA en kortingsbonnen van Fluvius), niet alleen inkomens, maar ook lopende begeleidingen onder druk en verhogen ze het risico op nieuwe financiële

problemen. Tegelijk ervaren de erkende instellingen dat de **druk** steeds meer **naar het lokale niveau verschuift**, waar ze met beperkte middelen een groeiende en complexere doelgroep moeten opvangen.

DRUK OP DE HULPVERLENING

Dit alles vertaalt zich in een **verhoogde druk op de hulpverlening**. Dossiers worden complexer en intensiever, terwijl ook de verwachtingen van mensen die begeleid worden toenemen. De signalen uit het werkveld maken duidelijk dat deze cijfers gelezen moeten worden binnen deze bredere context van toenemende complexiteit en druk op een werkveld dat steeds vaker ook **breder maatschappelijke tekorten** opvangt.

BELEIDSAANBEVELINGEN

Schuldhulpverleners formuleerden enkele beleidsaanbevelingen om structurele schuldoverlast een halt toe te roepen. Hieronder de 5 meest genoemde:

1. Investeer in **betalbare, kwaliteitsvolle woningen** en meer sociale huisvesting.
2. **Verstreng** de **regelgeving** rond agressieve reclame, gokaanbieders, consumentenkrediet en achterafbetaaldiensten.
3. Zet in op **financiële geletterdheid** (o.a. over achterafbetaaldiensten) en de **bekendheid** van **budget- en schuldhulpverlening**.
4. **Verhoog** de **toegankelijkheid** van uitbetalingsinstanties, banken, energieleveranciers met het oog op een betere samenwerking.
5. Implementeer structurele **financiële educatie** in het lager en secundair onderwijs.

VOORWAARDEN VOOR EEN KWALITEITSVOLLE EN DUURZAME BUDGET- EN SCHULDHULPVERLENING

Het hoofd bieden aan de complexiteit van budget- en schuldhulpproblematiek vraagt **voldoende ruimte en middelen**. Om mensen met schulden effectief te ondersteunen en duurzame oplossingen mogelijk te maken, pleit SAM voor een versterking van de budget- en schuldhulpverlening.

Investeer in tijd, personeel en middelen

Een kwaliteitsvolle minnelijke schuldbemiddeling vereist voldoende capaciteit om:

- langdurige begeleidingstrajecten voor gezinnen te verzekeren
- outreachend en op maat van cliënten te werken
- personen met beperkte leercapaciteiten adequaat te ondersteunen, zonder hen automatisch door te verwijzen naar gerechtelijke beschermingsmaatregelen

Versterk de minnelijke schuldbemiddeling als volwaardig alternatief voor gerechtelijke trajecten

Om een collectieve schuldenregeling (CSR) zoveel mogelijk te vermijden, is het essentieel dat schuldhulpverleners de nodige ruimte krijgen om een dossier grondig voor te bereiden. Bij de tussenkomst van een schuldhulpverlener vragen we minimaal drie maanden schorsing van de invorderingsprocedure. Die periode is nodig om:

- inkomsten en uitgaven zorgvuldig in kaart te brengen
- sociale rechten maximaal uit te putten
- de financiële redzaamheid van de cliënt te beoordelen en waar nodig leerdoelen te formuleren
- een menswaardig leefgeld te berekenen
- de aflossingscapaciteit correct vast te stellen
- de gegrondheid en eventuele verjaring van schulden te onderzoeken
- onwettige schulden of schuldonderdelen te betwisten indien nodig

Samenwerking van schuldeisers en invorderaars is cruciaal

Een succesvolle minnelijke schuldbemiddeling vraagt ook engagement van schuldeisers en invorderaars. SAM roept op tot:

- transparante communicatie en vlotte toegang tot bewijsstukken om de gegrondheid van schulden te kunnen beoordelen
- gemotiveerde antwoorden bij een niet-akkoord over betwistingen, met duidelijke afspraken over het niet-betwiste deel van de schuld waarvoor wel een regeling mogelijk is
- vertrouwen dat de afbetalingsvoorstellen gebaseerd zijn op een grondige en integrale analyse van de situatie van de schuldenaar en het gezin
- flexibiliteit om afbetalingsregelingen aan te passen bij veranderingen in de gezinssituatie, zoals werkverlies of een relatiebreuk.

MEER WETEN?

Lees ook de recente aanbevelingen van SAM:

- [Hervormingen en prioriteiten inzake schuldbemiddeling en schuldinvoering voor de federale legislatuur 2024-2029](#)
- [Position paper over de geplande evaluatie van Boek XIX WER rond minnelijke schuldbemiddeling en invordering van consumentenschulden](#)
- [Het protocolakkoord tussen de Vlaamse instellingen erkend voor schuldbemiddeling en de incasso- en gerechtsdeurwaarderssector](#)

—

SAM, steunpunt Mens en Samenleving vzw

Maatschappelijke zetel: Turnhoutsebaan 139A - 2140 Borgerhout - BTW/Ondernemingsnummer: 0674.697.752 - RPR Antwerpen
info@samvzw.be — samvzw.be